

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2025.2.13>
CZU: 159.9:316.6:37.015:373

CONSIDERENTE ALE CADRELOR DIDACTICE REFERITOR LA DEZVOLTAREA EMOȚIONALĂ PENTRU STAREA DE BINE

Mariana BATOG¹,
cercetător științific, Institutul de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” Chișinău, RM
ORCID ID: 0000-0003-3310-2495
E-mail: batog.mariana@upsc.md

Rezumat. În acest articol, am expus rezultatele unui studiu experimental cu privire la opiniile cadrelor didactice referitor la dezvoltarea emoțională a personalității pentru starea de bine în mediul educațional. Dezvoltarea emoțională reprezintă o dimensiune psihologică semnificativă pentru crearea și menținerea stării de bine în școala modernă. Astfel, cadrele didactice au identificat prin intermediul completării online a unui chestionar complex, care este impactul dezvoltării emoționale a actorilor educaționali asupra stării de bine în școală, au evidențiat care sunt problemele emoționale majore ale elevilor, pe categorii de vârstă. Lipsa sprijinului emoțional din partea părinților, timiditatea, fricile, gestionarea emoțiilor; stresul școlar - sunt considerate cele mai frecvente probleme emoționale observate de către cadrele didactice la elevii din ciclul primar. La elevii din ciclul gimnazial, au fost stabilite următoarele probleme emoționale: lipsa sprijinului emoțional din partea părinților, gestionarea emoțiilor, crizele emoționale, dezamăgirea. Gestionarea emoțiilor, crizele emoționale, dezamăgirea, stările depresive, sentimentul singurătății sunt determinate ca fiind cele mai frecvente probleme emoționale ale elevilor din ciclul liceal, în viziunea cadrelor didactice. Problemele emoționale ale elevilor constituie impedimente pentru starea de bine la clasă și în școală. O soluție constructivă ar fi implementarea în școli a programelor de dezvoltare a competențelor socio-emoționale a actorilor educaționali. Studiile psihologice atestă rolul esențial al cadrului didactic în a influența starea emoțională a elevilor, cât și atribuția profesorului în reglarea și echilibrarea emoțiilor acestora. Totodată, cadrele didactice au menționat care sunt preferințele de formare profesională continuă pentru subiecte psihologice ce contribuie la crearea stării de bine în instituțiile educaționale. Rezultatele obținute confirmă faptul că cadrele didactice manifestă un interes deosebit pentru tematici ce țin de atitudini și valori, domeniul comportamental, dar și pentru subiecte ce inserează mai multe domenii psihologice. Este util să afirmăm că sursa multiplelor probleme comportamentale, pot fi dificultățile în sfera emoțională sau carențele în dezvoltarea emoțională a elevilor.

Cuvinte-cheie: dezvoltarea emoțională, starea de bine, studiu experimental, opinii ale cadrelor didactice, date procentuale.

TEACHERS, CONSIDERATIONS ABOUT EMOTIONAL DEVELOPMENT FOR WELL-BEING

Summary. In this article, we presented the results of an experimental study on the opinions of teachers regarding the emotional development of personality for well-being in the educational environment. Emotional development constitutes a significant psychological dimension for creating and maintaining well-being in modern school. Thus, the teachers identified through the online filling of a complex questionnaire, which is the impact of the emotional development of the educational actors on the well-being in school, highlighted which are the major emotional problems of the students, by age categories. Lack of emotional support from parents, shyness, fears, management of emotions; school stress - are considered the most common emotional problems observed by teachers in primary school students. In secondary school students, the following emotional problems were established: lack of emotional support from parents, management of emotions, emotional crises, disappointment. Management of emotions, emotional crises, disappointment, depressive states, and feelings of loneliness are determined as the most common emotional problems of high school students, according to the teachers. Students, emotional problems are

¹ Articolul a fost realizat în cadrul subprogramului de cercetare științifică „Mecanisme psihologice de promovare a stării de bine în sistemul educațional”. Cifra subprogramului: 040112.

impediments to well-being in the classroom and in school. A constructive solution would be the implementation in schools of programs for the development of socio-emotional competencies of educational actors. Psychological studies attest to the essential role of the teacher in influencing the emotional state of the students, as well as the attribution of the teacher in regulating and balancing their emotions. At the same time, the teachers mentioned the professional training preferences for psychological subjects that contribute to the creation of well-being in educational institutions. The obtained results confirm that the teachers show a special interest in topics related to attitudes and values, the behavioral field, but also for topics that include more psychological fields. It is useful to state that the source of multiple behavioral problems can be difficulties in the emotional sphere or deficiencies in the emotional development of students.

Keywords: *emotional development, well-being, experimental study, percentage data, opinions of teachers.*

Introducere. Dezvoltarea emoțională pentru starea de bine în mediul educațional constituie un subiect valoros și de actualitate pentru știința psihologică și pedagogică atât în context național, cât și în cel internațional. Dezvoltarea emoțională se atribuie cu precădere stării psihologice de bine și, respectiv, stării subiective de bine, fiind influentă și asupra altor dimensiuni sau tipologii ale stării de bine. Este de apreciat rolul dimensiunii afective în general, al emoțiilor pozitive și al nivelului de dezvoltare emoțională a personalității pentru crearea și menținerea stării de bine în mediul educațional.

Cercetările în domeniul psihologiei atestă faptul că afectivitatea pozitivă contribuie la diminuarea insuccesului școlar, a absenteismului și a abandonului școlar; facilitează crearea unui climat psihologic favorabil în mediul școlar și asigură un proces de învățare eficient al elevilor în școală [3]. Este demonstrat științific că schimbările ce au loc în funcționarea emoțională joacă un rol crucial în adaptarea socială și competența școlară. De asemenea, studiile psihologice confirmă impactul benefic al emoțiilor pozitive asupra nivelului de optimism al personalității, încrederii în sine, relațiilor prosociale, capacității de a face față provocărilor, precum și capacității de a gestiona eficient propriul proces de învățare.

Așa ca întotdeauna, elevii au nevoie de emoțiile pozitive ale cadrului didactic, de susținerea și îndrumarea acestuia. Studiile din domeniul psihologiei demonstrează că profesorii manifestă un interes mai scăzut față de un elev, care prezintă abilități sociale și emoționale mai slabe. Se constată în acest context, că atitudinea cadrului didactic față de un elev devine frecvent un reper pentru modul în care ceilalți elevi relaționează cu el [apud 2]. Ca rezultat, se poate afirma că profesorul devine un reglator al stării emoționale a elevului.

Discuții. Dezvoltarea emoțională desemnează înțelegerea ascendentă a propriilor emoții și a emoțiilor altor persoane, precum și capacitatea evolutivă

de a controla emoțiile în funcție de scopurile actuale și a regulilor social-acceptate [9]. Dezvoltarea adaptativă a emoțiilor este legată de bunăstarea copilului, în timp ce dificultățile în reglarea emoțiilor sunt asociate cu schimbări de dispoziție și probleme de comportament. Dezvoltarea emoțională se bazează pe diverse abilități cognitive, inclusiv capacitatea de reglare flexibilă a comportamentului într-un mod intenționat, voluntar (funcția de control), care depinde în mod direct de maturizarea lobilor frontali.

Analizând conceptul de „dezvoltare emoțională” constatăm că descrierea acestui construct psihologic, apare alături de alte concepte valoroase pentru știința psihologică, precum: dezvoltarea competențelor socio-emoționale, inteligența emoțională, cultura emoțională, educația pentru dezvoltarea emoțională, coaching emoțional, siguranță emoțională, stare de bine emoțională, stare psihologică de bine, stare de bine.

Dezvoltarea emoțională și starea de bine sunt două constructe psihologice importante pentru sănătatea mintală, dezvoltarea personalității și adaptarea socială a actorilor educaționali. Starea de bine este o condiție și o resursă a unui mediu școlar dezvoltativ, prietenos și inclusiv [2]. Problematică stării de bine în mediul educațional din multiple perspective este abordată în cadrul științei psihologice și în cadrul științelor ale educației. Astfel, am putea cataloga cele mai actuale cercetări științifice și asumții, precum: starea de bine în școală – O. Paladi, A. Potîng, A. Tarnovschi et al. (2024) [7]; starea de bine în diverse contexte psiho-socio-educative – D. Antoci (2023) [1, p.188]; starea de bine a cadrelor didactice - condiție pentru calitatea activității pedagogice - V. Goraș-Postică (2022) [5, p.194]; starea subiectivă de bine, satisfacția muncii și persistența motivațională a cadrelor didactice din învățământul primar - M. Popescu, I. Negură (2020) [8].

În accepțiunea cercetătorilor, starea de bine reflectă satisfacția personalității în multiple aspecte

ale vieții, inclusiv în relațiile interpersonale, realizarea personală, dezvoltarea profesională, starea de sănătate mintală și fizică, fiind crucială pentru proiectarea stilului de viață din perspectiva echilibrului, fericirii și împlinirii, având un impact direct asupra celorlalți subiecți și a comunității [1, p.189]. Fiind susținută și promovată în mediul educațional, starea de bine este fundamentală pentru progresul ființei umane și a societății.

În acest context remarcăm că una dintre prioritățile Ministerului Educației și Cercetării (MEC) pentru anul 2025 devine continuarea investiției masive în educație, cercetare, în profesori și în bunăstarea elevilor [6]. Accentuăm, că susținerea bunăstării elevilor și a cadrelor didactice este în vizorul autorităților și va fi inclusă în *Planul de acțiuni al MEC* pentru anul 2025. Activitatea MEC se va concentra pe cinci domenii prioritare: investiții în cadrele didactice, modernizarea infrastructurii și dotarea instituțiilor, promovarea integrității și excelenței academice, **incluziunea și bunăstarea elevilor**. Reformele și inițiativele propuse pentru anul 2025 vor contribui la crearea unui sistem educațional performant, echitabil și adaptat cerințelor secolului XXI [ibidem].

Anca Târcă, expertă în educație din România, vorbind despre îmbunătățirea mediului educațional, a prezentat detaliat **conceptul stării de bine în școală**, evidențiind importanța acestuia pentru dezvoltarea armonioasă a elevilor și pentru crearea unui mediu educațional propice în instituțiile de învățământ [4]. Acest concept presupune:

- includerea stării de bine în strategia de dezvoltare a școlii;
- intervenții la nivelul elevilor, profesorilor, părinților, dar și al comunității, în vederea creșterii stării de bine în școală, ceea ce asigură transformarea sau reformarea școlii;
- angajamentul comun pentru obținerea stării de bine, etc.

Totodată, experta în educație a menționat faptul că, în școlile în care a fost aplicat conceptul stării de bine, elevii și-au îmbunătățit rezultatele academice și cele care țin de **dezvoltarea socio-emoțională**. Astfel, referindu-se la modalitățile de promovarea a conceptului stării de bine în școală A. Târcă a remarcat despre posibilitatea introducerii acestui concept în legislație și în Republica Moldova și a propus crearea de noi programe naționale de formare a profesorilor cu privire la starea de bine în școli.

Este de remarcat crearea și importanța unui nou model: **modelul stării de bine** (UNICEF, 2024) propus de un grup de cercetători din Republica Moldova: Paladi O., Potîng A., Turchina T. et al. [7, p.10]. Astfel, starea de bine în școală se formează prin valorificarea celor cinci elemente de bază: sănătate și siguranță, resurse personale, competențe socio-emoționale, relații sociale armonioase, activități recreative, care pot fi asigurate prin strategii, angajamente, incluziune, rezultate și reflecții.

Metode și rezultate. În scopul realizării obiectivelor din subprogramul instituțional de cercetare „*Mecanisme psihologice de promovare a stării de bine în sistemul educațional*”, a derulat un studiu experimental în perioada lunilor septembrie - noiembrie 2024. În acest sens, în cadrul Laboratorului „Asistență psihologică în educație” UPSC, au fost chestionați online managerii școlari, psihologii și cadrele didactice din instituțiile educaționale, din Republică. Astfel, a fost aplicat un chestionar complex, care vizează multiple dimensiuni psihologice, pentru a stabili care este impactul lor și relația cu starea de bine în mediul educațional.

În acest articol, ne vom referi în mod special la importanța dimensiunii emoționale a personalității pentru starea de bine în școală în opinia cadrelor didactice și vom evidenția care sunt impedimentele în dezvoltarea emoțională a elevilor din perspectiva acestora. Eșantionul experimental a constituit 112 subiecți experimentali (cadre didactice). Chestionarul a cuprins 5 itemi ce vizează dimensiunea emoțională a personalității.

Scopul cercetării este determinarea opiniei cadrelor didactice cu privire la dezvoltarea emoțională pentru starea de bine în mediul educațional.

Dacă ne referim la opinia cadrelor didactice cu privire la *impactul dezvoltării emoționale a actorilor educaționali asupra stării de bine în școală*, am obținut rezultate variate. În cea mai mare măsură (46,4%), cadrele didactice consideră că impactul dezvoltării emoționale a actorilor educaționali asupra stării de bine în școală este de 75%. În proporție mai mică, 25% din cadrele didactice, sunt de părere că impactul dezvoltării emoționale asupra stării de bine este de 50%. În proporție și mai redusă, (22,3%) dintre cadrele didactice consideră că impactul dezvoltării emoționale este de 100%.

Mai puțin de 10% din cadrele didactice consideră impactul dezvoltării emoționale asupra stării de bine ca fiind de 25%, iar și mai puține cadre didac-

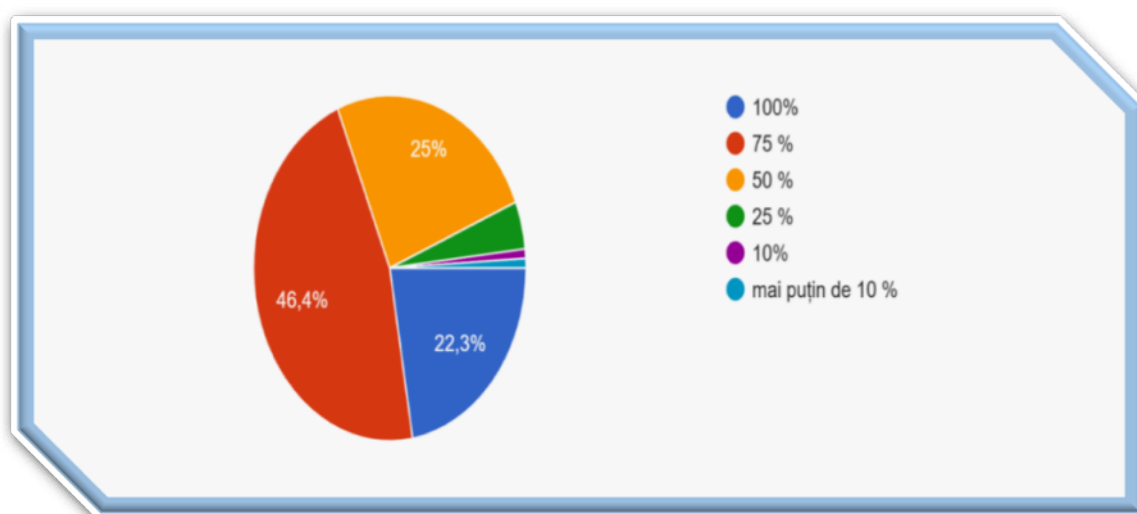

Figura 1. Impactul dezvoltării emoționale asupra stării de bine, în opinia cadrelor didactice.

tice, menționează impactul dezvoltării emoționale ca fiind de 10% și mai puțin. Datele procentuale în formă grafică, sunt prezentate în Figura 1.

În viziunea cadrelor didactice, problemele majore în dezvoltarea emoțională a elevilor din clasele primare, ce constituie impedimente pentru starea de bine în școală sunt următoarele: lipsa sprijinului emoțional din partea părinților (47,3%), timiditatea (46,4), fricile (45,4%), gestionarea emoțiilor

(36,6%), stresul școlar (30,4%). În rată mai mică, cadrele didactice menționează următoarele probleme în dezvoltarea emoțională, precum: anxietatea (20,5%), sentimentul singurătății (20,5%), crizele emoționale (19,6%), dezamăgirea (13,4%). În cea mai mică rată, cadrele didactice au menționat așa probleme emoționale, precum: lipsa sprijinului emoțional din partea profesorilor (11,6%), furia (9,8%), stresul social (7,1%), stările depresive

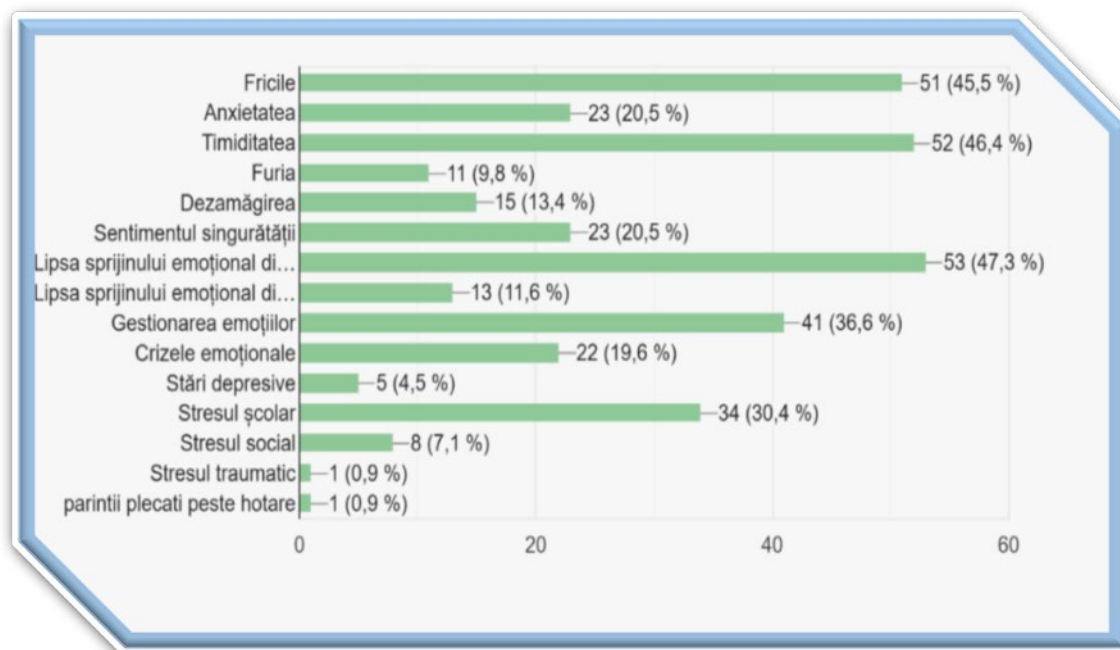

Figura 2. Frecvența problemelor în dezvoltarea emoțională a elevilor din clasele primare.

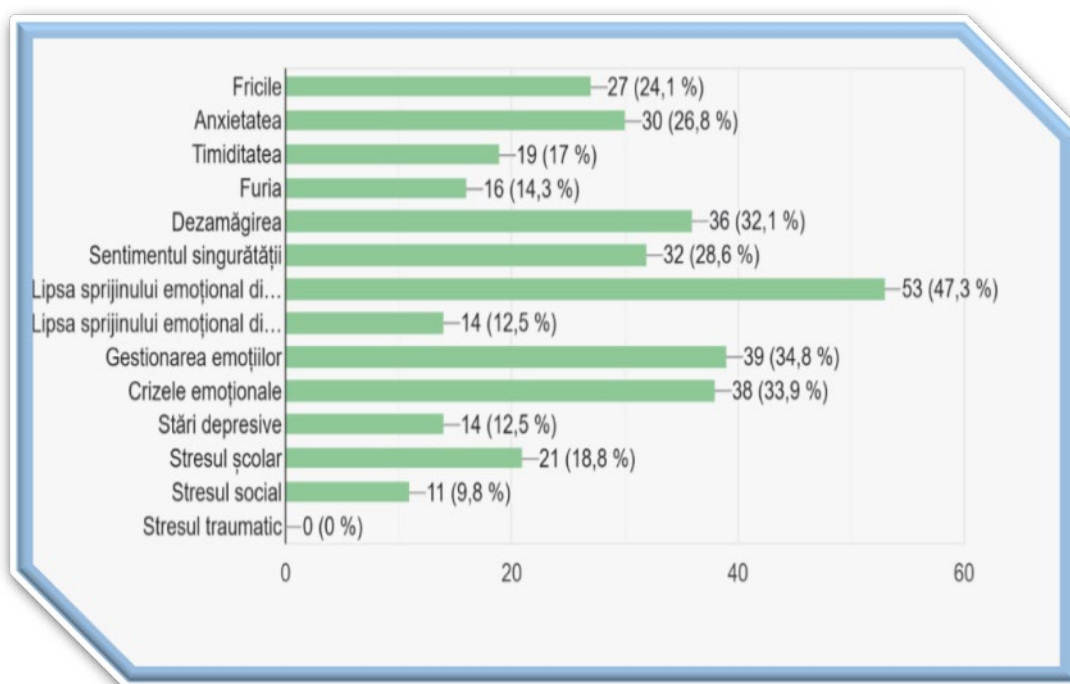

Figura 3. Frecvența problemelor în dezvoltarea emoțională a elevilor din clasele gimnaziale.

(4,5%), stresul traumatic (0,9%), părinți plecați în străinătate (0,9%). Datele procentuale în formă grafică, sunt prezentate în Figura 2.

În opinia cadrelor didactice, cele mai frecvente probleme în dezvoltarea emoțională a elevilor din clasele gimnaziale, care constituie impedimente pentru starea de bine în școală, sunt următoarele: lipsa sprijinului emoțional din partea părinților (47,3%), gestionarea emoțiilor (34,8%), crizele emoționale (33,9%), dezamăgirea (32,1%). În rată mai mică, au fost punctate următoarele probleme emoționale, precum: sentimentul singurătății (28,6%), anxietatea (26,8%), fricile (24,1%), stresul școlar (18,8%), timiditatea (17%), furia (14,3%).

În cea mai mică rată, cadrele didactice au menționat următoarele probleme în dezvoltarea emoțională a elevilor, care reprezintă impedimente pentru starea de bine, precum: lipsa sprijinului emoțional din partea profesorilor; stările depresive, stresul social. Problema stresului traumatic nu a fost selectată de către cadrele didactice în acest context, din variantele de răspuns propuse în itemul respectiv. Datele procentuale, în formă grafică, sunt prezentate în Figura 3.

Dacă să ne referim la elevii claselor liceale, cadrele didactice sunt de părere că problemele majore în

dezvoltarea emoțională sunt următoarele: gestionarea emoțiilor (39,3%), crizele emoționale (36,6%), dezamăgirea (34,8%). În proporții mai mici, cadrele didactice au menționat următoarele probleme în dezvoltarea emoțională a elevilor din clasele liceale, precum: stările depresive (26,8%), sentimentul singurătății (26,8%), anxietatea (22,3%), stresul școlar (21,4%), lipsa sprijinului emoțional din partea părinților (20,5%), stresul social (18,8%). În cele mai mici rate, cadrele didactice au punctat așa probleme emoționale la adolescenți, și anume: fricile (16,1%), furia (16,1%), timiditatea (12,5%), lipsa sprijinului emoțional din partea profesorilor (9,8%), stresul traumatic (1,8%). Datele procentuale, în formă grafică, sunt prezentate în Figura 4.

De asemenea, este de remarcat faptul că profesorii dacă ar avea oportunitatea de a participa la un program formativ sau seminar metodologic, ar selecta următoarele domenii psihologice ce influențează starea de bine în școală și care ar prezenta interes deosebit pentru cadrele didactice: atitudinile și valorile (30,4%), domeniul comportamental (23,2%), sinergia mai multor domenii psihologice (20,5%), domeniul afectiv (11,6%), domeniul cognitiv (8%). Varianta ce ține de domeniul social, a obținut cele mai puține alegeri din partea cadrelor

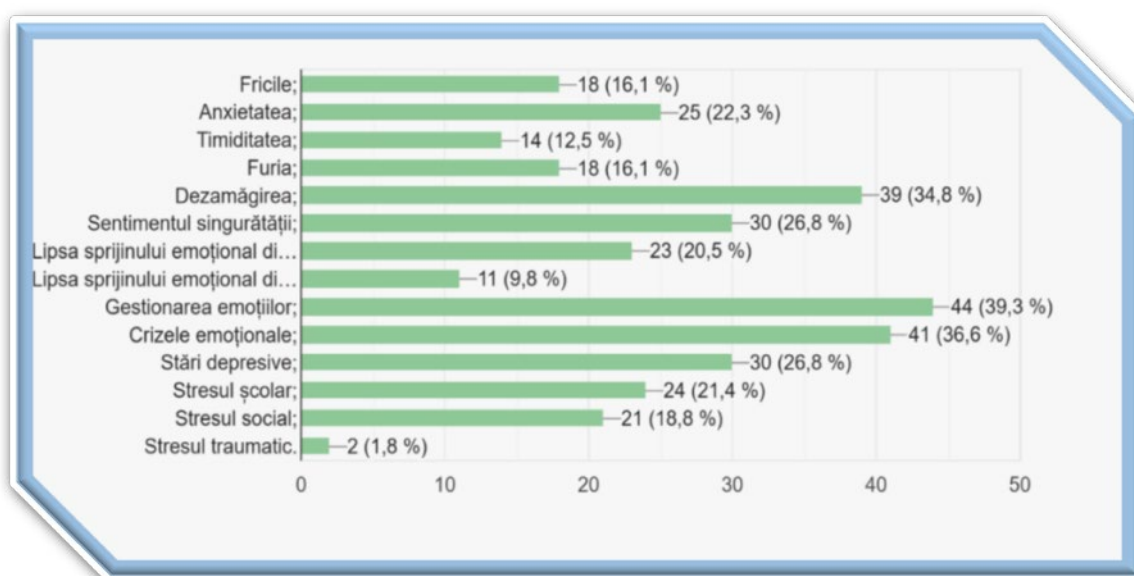

Figura 4. Frecvența problemelor în dezvoltarea emoțională a elevilor din clasele liceale.

didactice, mai puțin de 8%. Datele procentuale în formă grafică, sunt prezentate în Figura 5.

Concluzii: așadar, am constatat că în opinia cadrelor didactice, impactul dezvoltării emoționale asupra stării de bine în școală este 75%. Lipsa sprijinului emoțional din partea părinților, timiditatea, fricile sunt cele mai mari probleme în dezvoltarea emoțională a elevilor din clasele primare. La elevii claselor gimnaziale, predomină dificultăți emoționale ce țin de lipsa sprijinului emoțional din partea

părinților, gestionarea emoțiilor, crizele emoționale, dezamăgirea. La elevii din clasele liceale, există o tendință mai mare de manifestare a problemelor emoționale ce vizează gestionarea emoțiilor, crizele emoționale și dezamăgirea. Există asemănări dintre problemele emoționale ale elevilor gimnaziști și dificultățile afective ale liceenilor.

Dacă ne referim la cadrele didactice, acestea manifestă cel mai mare interes în formarea profesională, pentru subiecte ce țin de domenii psihologice influente asupra stării de bine, precum cele ce vizează

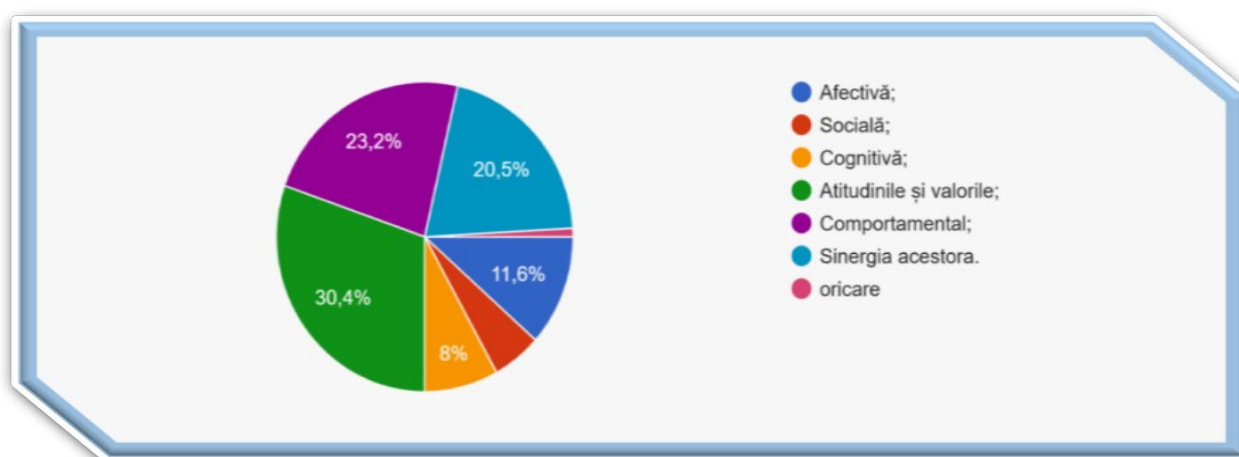

Figura 5. Oportunități de participare la un program formativ, în opinia cadrelor didactice.

atitudinile, valorile și domeniul comportamental, iar mai puțin importante sunt considerate domeniul cognitiv și cel social. Datele experimentale arată că domeniul afectiv se poziționează înaintea celui cognitiv și social.

Starea de bine în mediul educațional poate fi susținută, după cum ne demonstrează practicile

internaționale, prin implementarea programelor și activităților de dezvoltare a competențelor socio-emoționale atât la elevi, cât și la cadrele didactice, cadrele manageriale și părinți. De asemenea, este de remarcat nevoia de optimizare a eficacității și calității serviciilor de asigurare a activității psihologice în educație.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. ANTOCI D. *Starea de bine în contexte psiho-socio-educative*. În: *Știință și educație; noi abordări și perspective*. Materialele Conferinței științifice internaționale. Seria 26, 21 martie 2024. Vol. 1. Chișinău: [S.n.] 2024 (CEP UPSC), pp.188-193. ISBN 978-99-7546-944-9.
2. BATOG M. *Dezvoltarea emoțională pentru starea de bine în mediul educațional*. În: *Cercetarea pedagogică: exigențe contemporane și perspective de dezvoltare*. Materialele Conferinței științifice internaționale. Ediția 2-a, 8-9 noiembrie, 2024. Com. șt.: Barbăneagră A. [et al.]. Chișinău: [S. n.], 2024 (CEP UPSC), pp.353-359. ISBN 978-9975-48-197-7.
3. BATOG M. *Asigurarea suportului metodologic la dimensiunea afectivă pentru învățământul primar și gimnazial*. Ghid metodologic. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. Chișinău: S.n., 2022 (CEP UPSC), 129 p. ISBN 978-9975-46-662-2.
4. *Conceptul stării de bine în școală, discutat de deputata Angela Munteanu-Pojoga și experta în educație din România, Anca Târcă*. 2024. [Accesat: 18.02.2025]. Disponibil: <https://radiochisinau.md/conceptul-starii-de-bine-in-scoala-discutat-de-deputata-angela-munteanupojoga-si-experta-in-educatie-din-romania-anca-tarca---194906.html>
5. GORAȘ-POSTICĂ V., VARTIC A. *Starea de bine a cadrelor didactice – condiție pentru calitatea activității pedagogice*. În: *Managementul educațional. Pedagogia școlii superioare*. Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice, Ed. 5, Vol.6, 26-27 februarie 2022. Chișinău: Tipografia Universității de Stat din Tiraspol, 2022, pp. 194-200. ISBN 978-9975-76-382-0.
6. Ministrul – PERCIUN DAN: „În 2025 continuăm să investim masiv în educație și cercetare, în profesori și în asigurarea bunăstării elevilor”. 2025. [Accesat: 19.02.2025]. Disponibil: <https://mec.gov.md/ro/content/ministrul-dan-perciun-2025-continuuam-sa-investim-masiv-educatie-si-cercetare-profesori->
7. PALADI O., POTĂNG A., TURCHINĂ T., TARNOVSCHI A., TOMA N. *Starea de bine în școală*. Ghid metodologic. MEC, UNICEF, USM. Chișinău, 2024., 119 p. [Accesat: 19.02.2025]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/starea_de_bine_unicef
8. POPESCU M., NEGURĂ I. *Starea subiectivă de bine, satisfacția muncii și persistența motivațională la cadrele didactice din învățământul primar*. În: *Psihologie. Pedagogie Specială. Asistență Socială*, 2020, nr. 2(59), pp. 28-50. ISSN 1857-0224.
9. РУЭДА МР, ПАЗ-АЛЮНСО ПМ. *Управляющие функции и эмоциональное развитие*. В: *Энциклопедия раннего детского развития*. 2013. [онлайн]. [Accesat: 18.02.2025]. Disponibil: <https://www.encyclopedia-deti.com/upravlyayushchie-funkcii/ot-ekspertov/upravlyayushchie-funkcii-i-emocionalnoe-razvitiye>